

ORGAN ALIJANSE ŽENSKIH POKRETA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Broj poštne čekovnog računa: 53.191
 Administracija: Knjevičje Ljubice 1.

Urednici:
 ALOJZIJA ŠTEBI
 DARINKA STOJANOVIĆ

Beograd, 15 novembra 1931
 BROJ 21—22 GODINA XII

Vlasnik za A. Ž. P.
 MILICA DEDJER

Izdati 1 i 15 u mesecu. — Godišnja preplata:
 48 din. za inostranstvo 60 din. — Primerak 2 dinara

Teški gubici

Ove godine zadala je smrt našim redovima tri teška udarca, izgubili smo tri vredne, ubeđene feminističke. Za naš mladi još neuvršteni pokret takvi gubici znače veoma mnogo, jer je broj žena koje imaju hrabrost da uzimaju na sebe pored dužnosti i porodici i zvanju još dužnost da se zalazu za jednu nepopularnu ideju veoma mali. One su bile na svakom poslu — kao majke i supruge, kao učiteljice i kao radnice u našem pokretu — svesne do potpunosti odgovornosti, kojim uzimaju na sebe. To znači u ovo doba, u kome prevladaju površnost i sebičnost, vanredno mnogo.

U rano proleće napustila nas je **Katarina Ognjanović**, predsednica Ženskoga pokreta u Kragujevcu. Kad se organizovala godine 1920 u Beogradu „ženski pokret“, ona je bila prva iz unutrašnjosti koja se zainteresovala za ideju feminizma i polaganije je pristupila formiranju sličnog društva u Kragujevcu. Katarini Ognjanović život nije bio lak. Rano je ostala udovica sa dvoje dece i morala je kao učiteljica da zaraduje hleb dece i sebi. A ipak je pored ove dvostruke dužnosti uspešla da posveti jedan deo svoga vremena propagandi za našu ideju. Njena telesna konstitucija nije bila jaka, ali ona se toliko dužnosti obavljala, jer joj toliko dužnosti koje je u sve volela iz dubine duše nisu dopuštale da misli na sebe. I svake njene kretanje izbijala je energija, svaka njena reč je bila promišljena i na mestu. Smrt je došla iznenada — ni ona joj nije dala da se pre odasuka za sve malo odmori i da uživa žetvu, koju je spremala toliko godina u svojoj porodici i javnosti.

Kad su nad Beogradom palili zraci sunca svom jačinom, sagorelo je srce. **Jela Ivanović**, upravne činice Ženskoga pokreta u Beogradu. Ko nije poznao ovo vedru, neumornu ženu? U svima delovima naše zemlje imala je prijatelje, svuda gde je trebalo pomoći, ona se našla na poslu. Za organizaciju učiteljica, gde je bila potpredsednica, zalagala se najviše. U Oblasnom odboru Podmitka Cvetnog krsta za Beograd bila je predsednica, u Ženskom pokretu oduševljena radnica. Gdegod je bilo potrebno probijati led za ideju feminizma, ona je bez bojazni posla da izvrši taj težak zadatak. Kao predavač koji je umeo dati našoj ideji popularno tumačenje, bila je veoma omiljena. Na zborovima učiteljica je neprestano bodrila i davala impetus za rad, na sastancima Jugoslovenskog ženskog saveza umela je da oduševi žene iz svih krajeva.

I Jela Ivanović je bila vredna i čestita supruga i majka, i dobra učiteljica. U harmoničnom braku, u srećnom porodičnom životu je bio izvor njene istrajnosti u radu, njene delatnosti za napredak naših žena, izvor čist i jak. U prve mirne dane ove jeseni, kad je počela priroda da se sprema za odmor, otisla je ka većitom odmoru **Lucija Persoli**, predsednica Ženskoga pokreta u Varaždinu. Kad smo

čuili za njenu smrt bila nam je ta veš tolika u protivnosti sa celim bićem ove vredne žene da nismo mogli verovati u njenu istinitost. Pobude nam radom Ženskoga pokreta u Zagrebu, ali se čistim i velikim oduševljenjem prihvatila teškog posla da organizuje u malom gradu Ženski pokret, i ako je bila zauzeta na sve strane — u porodici, školi, socijalnom radu. Njoj naša mlaka nije zadavala teške brige, jer se mučila kroz ceo život, stvarala i radila u teškim prilikama. Neiscrpnom idealizmom je počela rad koji je doneo njoj i nama svima divne uspehe. Čvrsto je organizovala Ženski pokret u Varaždinu, pridobila za nj članice i iz okoline, istupala za našu borbu na predavanjima i u debatama, pisala članke, čitala i usavršavala se kao fe-

Lucija Persoli

ministkinja. Pored toga ona nije zaboravila deč Varazdinu, kojoj je stvorila uzornu prehranu i bila joj prava majka. Njen poslednji put u Varaždinu pokazao je koliko je ona značila za Varaždin, koliko su je postojali svi krugovi.

Pre dve godine kad je izgubila sve bračnog druga, s kime je delala je na njenju brizi ostalo dvoje nezbrinute dece. Produžila je rad na celoj liniji, gde joj je bilo ranije njen suprug najverojim pomoćnik, teški gubitak je udvostručio njeno poštovanje. Svuda je stigla — da sprema kuću, da odgovara svojoj dužnosti u školi, da priređuje koncerte, da vodi decu na letnji odmor, da nahrani školsku decu, da organizuje predavanja za ženski pokret i Pučko sveučilište, da dolazi na naše sastanke, da agituje za naš pokret. Zena kao što je bila Lucija Persoli ne pojavljuje se svakog dana, ona je bila jedna vrednoga pojava u našim redovima. I ako joj sudbina nije bila naklonjena, ona je bila ipak uvek raspoložena, bez pesimizma je pošla svojim putem. Govorila je malo, jer od rada nije stigla da se razneže rećima.

Društvo je izgubilo sa Katarinom Ognjanović, Jelen Ivanović i Lucijom Persoli savesne majke, bezgrešne učiteljice i nesebične radnice. Njihov gubitak je težak, jer je njihov rad bio veliki za koji im kažemo jedno duboko i iskreno — hvala.

Ko će na njihovo mesto?

XI Konferencija Internacionalnoga Biroa Rada^{*)}

Na ovogodišnjoj konferenciji I. B. P. održanoj od 27 maja do 18 juna t. g. ušla su stavešina tri pitanja: 1) Utvrđivanje doba starosti za uposlovanje dece u manufakturnim, industrijskim i rudničkim; 2) Radno vreme u ženskim rudnicima; 3) Delimično revizija konvencije o zabrani noćnog rada žena.

Rad I komisije.

Velika eksploatacija dečje radne snage, koja se naročito jasno počela ispoljavati sa naglim razvojem noćne industrije, bila je predmet intereseva I. B. P. još od početka njegovoga rada. Do sada su donele tri internacionalne konvencije, kojima je zabranjeno uposlovanje dece pre 14 godina, starosti u industrijskim, rudničkim, i poljoprivrednim i u pomorstvu. Ali, kako je ostalo još veliko polje rada, za koje ne postoji nikakvo regulisanje, a gde je eksploatacija dečje radne snage još uvek velika, pišu u većini zemalja ne postoje nikakvi zakoni, koji to stoje na putu. I. B. P. ispoljio je potrebu za se jedinom opštom konvencijom regulišu uposlovanje dece u svima rudničkim, koja nije obuhvaćena gore navedenim konvencijama. Ova predlog I. B. P. bio je jednoglasno prihvaćen od strane svih država, a koliko je interesovane vladalo za ovo pitanje, najbolje se odražava u tome, što je broj Vladinih predstavnika u Komisiji, koja se bavila ovim pitanjem, morao biti dvostruko povećan, no što je to prvobitno bilo predviđeno.

Prema uređenju I. B. P., ovogodišnja diskusija ovoga pitanja imala je samo za zadatak da tačno proceni potrebu donoseća nove konvencije, da utvrdi glavne tačke, koje su od naročnog interesa, da se ispitaaju, kako bi se do izduhe godine mogla jasno proceniti opšta situacija, utvrditi obim i metode za regulisanje ovog socijalnog problema.

Dvačiji su motivi, koji nalazku rešenja ovoga pitanja: socijalni i ekonomski. Eksploatacija dečje radne snage još od davnina je izazvala revoluciju socijalno i humanu nastrojnih društvenih elemenata. U industrijskim centrima ova eksploatacija je dostigla vrhunac, i stoga je objašnjenja pojava, da se i pravo zaštita dece prvobitno zavalja baš u tim centrima. Ona je prvo tu postala bitna potreba, i uvaži u delokrupu rada javnih organa, kao jedna dužnost od prvoklasnog značaja.

Ali, ne samo humanu i socijalna osvešćanja jednoga naroda, veš i vesoviti bitni ekonomski interesi zahtevaju da se zaštiti moralni i fizički razvitak deteta. Ne zaštititi decu u omladninu, znači uropasti najomnijai ekonomski faktor jedne nacije, ubiti u korenu njegovu radnu snagu. Ali, radnička klasa gleda u zabrani prerano zaposlovanja dece i jedan izvor za smaljevanje velikoga zla, koji prigriscuje radničku klasu u celome svetu, usled ogromne nezaoplenosti. Stoga su im zahteva-

ni najviše mere u ovom pogledu, uvereni da ne uklañanje dece iz posla, otvoriti mesta za uposlovanje zrele radne snage.

Iako je u komisiji, koja se bavila ovim pitanjem, malo postignuta potpuna jednoglasnost u pogledu apsolutne zabrane uposlovanja dece do jednog utvorenog izvesnog doba starosti, nije bilo tako lako saglasiti se do koje godine ta granica treba da se utvrdi. U principu je prihvaćeno 14 godina, doba starosti koje ograničava zaposlovanje dece u triina napred navedenim konvencijama, smatraju tu granicu kao potrebnu minimumu za nesmetani fizički i moralni razvitak dece. Od ovoga principa, i nika je traženo odstupanje u izvesnim prilikama, pod izvesnim okolnostima i za neke lakše poslove, iz razloga, što u mnogim zemljama nije sprovedena obavezna nastava za decu do 14 godina, na takv gde je to zakonom i predviđeno, potrebno je dosta vremena da se u i život siprovele, s obzrom na ogromna materijalna sredstva koja su za to potrebna. Stoga je smatrano da odstupanje od principa utvorenih u doba starosti na 14 godina može u izvesnim okolnostima, koje treba ispitati, biti manje škodljivo za moralni i fizički razvitak deteta, no što mu može škoditi život bez nadzora, izložen rvanom uticaju ulice, kao što je to najčešći slučaj sa delom radničke klase, tamo gde se godine za obaveznu školsku nastavu ne poklapaju sa godinama za primanje dece u privredne radove.

Pored ovoga, skrenuta je pažnja na izvesne pozive, koji se smatraju naročito škodljivim za decu, u pogledu njihovog moralnog i fizičkog razvitka, kao n. pr. ulična prodaja, služba po kafarnama, mnogobrojnim javnim lokacijama itd. Ta opštnost ne bi mogla biti dostupna omladninu do izvesnog starog doba, koje je ostalo da se utvrdi izduhe godine, pri završnoj diskusiji pu ovom pitanju, posledne studije celokupnog problema u toku ove godine.

Rad III komisije.

Trde pitanje — delimična revizija Vašingtonske konvencije o zabrani noćnog rada ženama — bilo je predmet veoma velikog interesovanja. Kako je ovo bio prvi slučaj, da je pred konferenciju stavljen zahtev revizije jedne konvencije, pitanje je bilo dvostruko interesantno: kako sa socijalne tačke gledišta, tako i u pogledu čina pravih posledica, koje bi nastupile ako se revizija prihvatiti.

Nije tražena nikakva izmena u suštini samoga principa veš su izmene bile tražene radi lakšje primene isene i to u dva tačkama: 1) priznavajući potpuno potrebu principa zabrane noćnoga rada za žene belgička vlada je samo tražila da se omogućiti, da se u izvesnim prilikama doba pod kojim se podrazumeva noć, (utvorenje prema Vašingtonskoj konvenciji između 22 č. i 5 č.) u izvesnim zemljama može ismratiti od 23 č. do 6 č.; 2) pošto Konvencija ne izra-

^{*)} Izvod iz članka objavljenog u „Životu i Radu“, sveska 48. god. IV, knjiga VIII.

жава експеримeno, da se zabrana nohna rada za žene odnosi samo na radnice, to je vladá Velike Britanije trajnaka izmenu u tome smislu da se doda jedan stav, koji ne jasno naznači, da se ta zabrana ne odnosi na funkcionere u drugim mesta u preduzeca i odeljenicima, za koje se trebalo preduzeti istu zabranu. Ovo je izjavila stručna viša naobrazba. Pojava velikog broja žena, inženjera, hemičara, lekara i t. d. zaposlenih u mnogim preduzeca, zaslehu potrebu da ova konvencija, koja je u istini imala za cilj samo zaštitu žene-radnice, ne pogodi i one, za koje primena ove zaštite može imati samo negativni posledice.

Žučnost, sa kojom su radnici delegati ustupili u diskusiji, da se odupru svakoj reviziji, jasno je ispoljavala da se u njihovom odlučnom otporu krije nešto višnje, no što je protivno prema traženju izmena, naročito prema drugoj, koja je zasnovana na oslobođenju i suverenosti u pogledu liberalnije interpretacije Vašingtonske konvencije, protiv koje se radnicaka grupa ni malo ne bujni. Otpor radnici je bio ovdje čisto principijelno protiv svake revizije uopšte, iz brojanog presedana, otvor koji se po drugi put pojavljuje istom javnošću. Prvi put za rešenju Konvencije o osmosamostalnom radu, bio je iznet pred Sveti I. B. P. i tako je istu sudbinu, jer, iako je većinom glasova revizija bila prihvaćena, nije postignuta većina od dve trećine, i revizija je odbacena.

Uostalom, uostalom, sa naše tačke gledišta, ne može biti zadovoljavajuća. I ako iskrene pristalice najširjeg zaštitnog zakonodavstva, ne bismo se mogli složiti sa prinijetom opozicijom prema svakoj reviziji, i ako je biožan da se revizijom ne popravlja već postignuti rezultati, dotle, od opravdanja, svaka revizija, koja označava potrebu novog vremena — jer deset godina je u današnje doba veoma veliki razmak i može pokazati ogromne promene u napretku života — revizija, koja pristojice iz novih pojava i koju zakonitvo novo pojavljuje, da se odmah nikad ne stetu za radnicaku klasu, koja se prihvaćuje. U suprotnom, to može biti baš razlog, da se konvenciji ne pristupi, ili da je se drzavke, ko je u joj već pristupile, po istecnom roku odreknu.

Prema ostalim tačkama, na dva-

nom redu, izvешtaji generalnoga sekretara G. Alberta Toma, svake godine je jedna od najvažnijih tačaka. Ono što se često prebaćuje je kao neuspeli I. B. P. jeste: da je današnja ekonomska kriza bila pravo iznenađenje za I. B. P., koji baš ništa ne sadržava, da je predviđen i spreman na to. Šta je više, mnogi kritičari smatraju, da se I. B. P. pokazao potpuno nemoran da je suzbija. G. Albert: Tom je stoga želio da se u svome izvешtaju dotlele tih zamarki, i izvешtaji je do poviđa dugim govorima, mnogobrojnih govornika, koji su svi bez razlike, uzdavajući od svoje izjave, koje se usredotočile svetске krize, koja tako tesko pritiskuje ekonomski i socijalni život naroda i pokušati, da predložne mere za njeno suzbijanje i lečenje. Ali iz nje izvela da našiguriraju put, kojim treba poći u cilju sprečavanja da se ona ne potogori i u cilju otklanjanja mogućih posledica od koje je opasno, i tako i koji forin, jeste baš onaj put, koji je najrošćenje u svome govoru beškiski delegat rekavio: „Ilo moje mišljenje, celokupno pitanje, koje nas zanima, jeste najviše pitanje moralno. Rечeno je da treba trajniti žrtve od strane kapitala i od strane radnika... Ali, znate li kakve žrtve je potrebno podneti? Treba žrtvovati predrasude, treba žrtvovati zlađne namere; moraju se žrtvovati izvrsna egoistička osećanja slepoga nacionalizma. I ako ova konferencija ima pravi smisao, ako Liga naroda ima istinski cilj, može li se zamisliti da se danas još zadržavaju, da se danas još odriču ideja nasleđene iz doba rata? Ni moramo, svaki sa svoje strane, žrtvovati naše neposredne prohteve, naše svakodnevne zarade, u korist jedne bogatije budućnosti, mnogo plodnije i mnogo prostoranije. I ako je istina da se danas nalazimo na ivici propasti, onda moramo imati čvrsto i uzdržljivo, koje su srazmerne opasnosti, u kojoj se nalazimo.“

Na našem mišljenju, to je put kojim moramo poći, put koji jedini može dovesti do cilja, jer bez korjenitog moralnog preporođaja današnjega društva, ne možemo očekivati istinsko poboljšanje opštih životnih uslova.

Uostalom, uostalom, da je jedna od karakteristika ove konferencije bila i veliki broj žena, koji je na njihov učestvovanje. Iako broj 28, koliko je bilo ženskih predstavnica među članovima delegacija, ne označava, sam po sebi,

možda da se izbegne, kad bi se u svima državaima ostvarila ideja o postepenom razvoju, koja je jedinstveno sposobna da sledi svake zakoniti bi imao da mirnim putem rešava njihove rasprave. Taj savez moge bi sčinjavati samo države gde volja naroda odlučuje o pitanjima spoljne politike. Grabiti tih država osecnali bi prijateljski deljiva za druge. Na taj način ostvarila bi se na jednom kraju svetske zajednice, vešnji mir među narodima, koji Kant smatra za najviše političko dobro i za krajnji cilj prava naroda.

Skoro sve pojediniosti Kantovoga leđa o miru poslužile su, teorijski, kao doslovan uzor za pojednostavljenje naših ustanova savladati, i dokle god one nisu privučene u delo, jer njih danas ne oživljavao duh istinitog ubeđenja kentsberškog filozofa.

Herder, u jednom svome osobito ljudskom pismu, predstavljao rat kao najefektivniju od nesreća što snalazi ljudski rod. On kaže: „Kad nije iznuzena sama obrana... rat je najefektivniji, gorući i najvažniji postupak... a protivničko društvo strahinih nego on sam, jeste bolest, bolnicke, glad, kuga, otmame, nasilje, pušćenje zemalja, podivljavanje duša, razoravanje porodica...“

Nasuprot mišljenjima navedenim, ruskih osnivača i filozofa, koji su odavno razvili teoriju o miru, bilo ih je koji su, u

nikakvu veliku cifru, on relativno označava priličan napredak, pošto je broj dodasnih ženskih uesnika obično bio dvanju petina.

Da li su opravdana očekivanja o tim, koji veruju da je naše učestvovanje u ovom životu naroda snažno pomohu u pogledu moralnog društvenog preporođaja, i u obratu da tok međunarodnog života pođe drugim pravcem — ostaje da nam budućnost na to pitanje da odgovora.

Beograd Miloš Atanasković

Nov položaj žene u Španiji

Takorekć čez než no dobre žene u Španiji polupno enakopravnost s muškima. Za enkrat je njihova enakopravnost uzakonjena, u praksi jo ima šesto neznanio število žen, samo tiste bojevite predhodnice novega časa, ki se niko utopile v prejšnjem mraku reakcionarnosti i v sebi toliko poročne, ko so premagale fatalistično dremanje.

Nova ustava Španije garantira o bema spoloma polupno enakopravnost pred zakonom: vsi državljani stari nad 23 let imajo pasivno in aktivno volilno pravico; vsi imajo pravico na dve državne službe. Ustava ima dalje določilo, ki pravi, da mora biti izgotovljena država na enokopravnosti obeh spoprogov in da je država pod zaščito države. Zakon (brak) je po ustavi ločljiv in to iz sledječih razlogov: ako zahtevata mož in žena spoprogumno ločitev, ali ako zahteva ločitev samo eden, ki pa mora utrditi svoje zahteve z važnimi vzroki. Pravilni so dolžni strani skrbeti in telesni zdravje in ohraniti se. Izpolnjevanje te dolžnosti nadziruje država. Nezakonska deca je popolnoma izenačena z zakonsko v pogledu vseh pravic in dolžnosti. Država je vzela na sebe dolžnost, da zaščitva materinstvo in mladino.

Žene u Španiji so dobile mnogo. Kot so pa pravice in dolžnosti v najtesnejši zvezi s šakajo težje, mogla da pretežne natog. Izpolnjevanje dolžnosti, ne samo po besedilu zakona, nego v duhu zakona, je že težko, a še mnogo težje je, da se upotrebljavajo pravice tako, da je v skladu z dolžnostmi. Ako bo ženam javna kritika naklonjena, to je da bo blagovoljno priznala na parake in hkratu svetovalno pravico, to pomeni, da sukopopravnosti jim bi s tem mnogo oolajšana; ali v primeru, da bi javna kritika zamenjala svojo dvojno ulogo kritika in svetovala z ironičnim zasmejanjem in omalovaževanjem žene, potem so pred njih težki boji,

protivno smeru, obrazloževali doktrine kako je človečanstvu, po predpostavki, izvedljivo nemogoče da izajže in pakli, prepotrebno sukobljavna. Neke od njih su zipile do invnje svoje nemoralne zasledenosti, na su tvrdili kako je rat svet, jer se njime ostvarjuje neke tobog tajdenste namere privojčevanja. Tako je Dr Mestr, posmatrajuki kao narodi statiko grajuju u svetobno pravico razliku okrajša, nevoljno človečevstvu jezuitično konceptu da Bog ujuvka da se prolivna ljudska krv, zbog toga što je ono sredstvo kojim čovek, preko ispaševanja, dostiže preinčenosti. Kad se ratovane tumači pozivanjem na traspediente i čoveku nesvatljive namere jednoga vrhovnoga i svetobnoga bila, onda takvu interpretaciju ni sam da treba odobriti kao neverovatnu, nego i kao odvratnu i ciničnu.

Ni Volter nije mislio da se miruobljivo učenje Olata Sen-Petra može ostvariti. Dobar poznavalac čovekovih nedostataka, kod koja je hladno ospeviravaje bilo daško delobno bila, onda takvu interpretaciju ni sam da treba odobriti kao neverovatnu, nego i kao odvratnu i ciničnu.

Ima zaslužniji rata što razlažu da on daje moral kod ljudi, da postijne njihove vrijline i energiju, dok ih mir razmekava i slabu. Sa ko ovo učitelja kraljevane zabovavljuje da najrađa one poroke što

II internacionalna konferencija za socijalni rad

Godine 1928 održala se u Parizu I internacionalna konferencija za socijalni rad koja je dala veoma lepe rezultate. Ti rezultati su, kao što smo pokazali u našim debatama, koliko su se pokazali u izvешtajima, koje je konferencija štampala posle svoga rada. U tim izvешtajima izneseno je pre svega zakonodavstvo i organizacija socijalnoga rada iz 19 evropskih zemalja i 51 izvешtaji o pojedinim granama socijalnoga rada. Prema toj konferenciji je izdala prvi put internacionalnu bibliografiju o socijalnoj otiskri iz šest zemalja.

Na prvoj konferenciji sjajno se dokumentovala volja preko 200 socijalnijih radenika za internacionalno zbliženje na području socijalnoga rada. 42 zemlje, 32 vlade, 29 nacionalnih društava Crvenog Krsta bili su zastupljeni godine 1928 u Parizu. Svi su pokazivali iskrenu težnju za što tešnje sarivanje. Na prvoj konferenciji pokazala se kao najveća smetnja preobinam program sa suvšne različitosti pitanja. Taj nedostatak želji pripremi odbor, komo stoji na čelu Dr. Alisa Masarikova, potpomohu na taj način što sprema za 1929 u Parizu. Svi su pokazivali iskrenu težnju za što tešnje sarivanje. Na prvoj konferenciji pokazala se kao najveća smetnja preobinam program sa suvšne različitosti pitanja. Taj nedostatak želji pripremi odbor, komo stoji na čelu Dr. Alisa Masarikova, potpomohu na taj način što sprema za 1929 u Parizu. Svi su pokazivali iskrenu težnju za što tešnje sarivanje. Na prvoj konferenciji pokazala se kao najveća smetnja preobinam program sa suvšne različitosti pitanja. Taj nedostatak želji pripremi odbor, komo stoji na čelu Dr. Alisa Masarikova, potpomohu na taj način što sprema za 1929 u Parizu. Svi su pokazivali iskrenu težnju za što tešnje sarivanje.

Glavna tema: **Porodina i zaštita**. Ova glavna tema deli se na sledeće tačke:

1. Porodina kao predmet i osnovni socijalnog rada.
2. Propadanje porodičnog života kao uzrok individualne nevoľje.
3. Socijalna pomoć porodici kao zadatak zaštite i socijalne politike.

U pet komisija raspravljalo se teme iz sledjećih grana:

1. Sažbo zdravlje kao uzrok propadanja porodičnog života.
2. Ekonomski prianke kao uzrok propadanja porodice.
3. Abnormalni sastav porodice i propadanje porodice kao uzrok slabog uspeha vaspitanja.
4. Zaštita porodiće pomohu socijalnog osmugavanja.
5. Zaštita porodica stranih po danika.

II konferencija verovatno će se održati od 11—14 jula 1932. g. u Frankfurtu.

rat pretpostavljaju, i dalje razvijaju, kao što zovstavljaju i da iznesu kakvo moralno rasulo on ostavlja posledice.

Posmatrajuki samo spoljašnje po izgledu svetla, Hegel je stao na stranu rata, i izrekao površnu formulu da rat, tobog, sprečava stagnaciju naroda.

Niče ilde do krajnjih granica u protivnovanju Darninove ideje o borbi kao normalnom i nužnom stavu ljudskih bića. U svojoj travmatičnoj antropologiji, svojoj saznanosti, on podvlači da se venitno sudarjenje izmehu naroda, kao i izmehu ljudi, ni na koji način ne može obavustati, i da je sreha što je tako, jer borbe i ratovi podignu životnu i stvaralacku ljudsku čovekovu (Ljudsko, odviše ljudsko, § 477). „Kultura ne može da je ništavosti, poroka i zlosti“, kaže on.

Dakle, sem teoretičnara koji su propovedali potrebu stinjavanja neprijateljstva i mirnoga rešavanja omraze između naroda i ljudi, bilo je i drugih, koji su grubo oduzimali čovečanstvu nadu da će se ikad osloboditi najgoro nevoľje od koje pati. A mi još mislimo, da se može.

Možda bi, kao ušna prognoza za budućnost, mogla da posluži

Dr. Ksenija Atanasjevič.

Religijski i filozofski podloga pacifizizma

— Sviestak —

Verujući da je francuska revoliucija utpala put za bolje i humanije budućnosti naroda, Kant je, na samome izmaku XVIII veka, objavio svoj spis *Zum ewigen Frieden, Ein philosophischer Entwurf* (O večnom miru, Jedan filozofski nacrt). Kao što ovome spisu, metnuo je, prvo, sledeci duhoviti i istinit stav engleskoga filozofa, on odmahva Xjuma: „Kad vidim sad narode u ratu i sive protiv drugih, činim mi se da gledam delo porodičnice što se motkama tuču u nicanjima raddii. Oni ne samo da imaju dušo da se leče od uboja što u sudu jednome zadali, nego još moraju da plate i svu štetu koju su napravili.“ Kao drugi mot, Kant stavlja Ximelove reči: „Svaka zaboda ima volju pokodu, svoj auditorium. Nijedna ne može tako da se premake, kao ideja o ratu. Dosta! okrenuti grob.“

U svome spisu, Kant smatra da sam un proklamuje stave mira kao apsolutnu dužnost. Kentsberški filozof obseleva da se sadašnje doba, koje je, kroz nemoralno i nepravilno, već otpočelo, samo u slučaju kad jedna država brani svoje otpastak; meštini, rat bi

Zenski rad izvan kuće! dvostruko zvanje žene

Za predašnjih vremena t.j. prije 50 godina, uvaživi prilike našega naroda i naših krajeva, što ustalom vrijedi bar u glavnini, ostale su u evropske — bilo je 95% udvih, a samo 5% neudatih žena. Ovih 5% neudatih žena predstavljalo je tako malen broj nezbrinutih žena, da nije nastao nikakav problem o njihovoj sudbini. Ove su neudate žene živjele u blizini ili daljim rodninama, jer shrana pojedina nije prije 50 godina značila onaj potrošak, koji ga znači danas — izvan življe, o čemu se tadašnji svojili roditelja, jer su ljudi nekako mogli — doduše laganom i dugotrajnom štednjom — steći mali kapital, što je u današnjici mnogo teže, u mnogim slučajevima nemoguće, jer je današnja zaslužba toliko, da jedva pokriva potrebe, a još često nedostaje za primarne potrebe — nekim državama bile su određene stavke u budžetu za pomoć starijim nezbrinutim devojkama; — a najmanji broj žena, tako neznatan broj, da se te žene nije nij zamijetilo, radio je u trgovini ili obrtu.

Posljednjih 50 godina prilike su se počele mijenjati, zadnjih 20 godina — tako se se duboko izmijenilo, da su nastali novii i teški problemi time, što su žene ušle u sva zvanja i svoje pozive.

Promotrimo li razloge tom zaposlenju žena, naći ćemo u glavnom dva kompleksa razloga.

Prvi je postotak neudatih žena. Na katko kod naših baka, nego 50% i više, i to, u većini država Evrope. Prema statističkim podacima gotovo svih država svijeta postojalo je daleko veći broj žena nego li muškaraca. Od čega da žene te? Udati se ne mogu, živjeti moraju.

Kruta nuđa naterala je žene bez razlike na društveni položaj na rad. Dječak i dječica, dječak i dječica, kako mnogi vole prikazivati ulaz žene u rad, nego taj ulaz diktra tvrdi i teški današnji život, koji ne poznaje više nekadašnje romantike, kavalristva i obzira prema ženi. Realni današnji život tretira ženu samo kao brojku isto, kao i muškarca: nameće istu, a kad je i izvan kuće zaposlena, mora se osvestiti, Međim, kad dolazi do izbora između muškarca i žene za uposlenje t. i do prava na rad, onda se ženski radnik ne prima, jer je žena. Dakle dužnost jednake, katkada veće, a prava nikakova. Tu ulazi feminizam sa svojom borbom nastojeći popraviti, olakšavati, ublažiti taj teški put do rada, koji je u

vjerovan krutom ekonomskom nuždom.

2. U historiji nalazimo u svim vjekovima na žene, i ako na mali broj, koje su tako žive željele raditi na ma kojem domenu ljudskog zapošlenja. I to su često uz najveće žrtve i napore prodirle jako iz tradicionalnog shvaćanja, razvile svoj rad na području obrta, industrije, nastave, umjetnosti itd., sebi na zadovoljstvo a ljudskom društvu na korist. Ako nastojeći ovih žena za uposlenjem nije uspjelo, morale su takve žene krenuti tradicionalnim putem — udajući se za čisto uz najveće žrtve i napore prodirle jako iz tradicionalnog shvaćanja, razvile svoj rad na području obrta, industrije, nastave, umjetnosti itd., sebi na zadovoljstvo a ljudskom društvu na korist. Ako nastojeći ovih žena za uposlenjem nije uspjelo, morale su takve žene krenuti tradicionalnim putem — udajući se za čisto uz najveće žrtve i napore prodirle jako iz tradicionalnog shvaćanja, razvile svoj rad na području obrta, industrije, nastave, umjetnosti itd., sebi na zadovoljstvo a ljudskom društvu na korist.

Sučajevi zaposlenja žena u prošlosti bili su sporadični. Za vrijeme rata i svake su se žene od nužde privlačivale mnogim sposobnosti, na poslove u takovim područjima, za koje se nikad nipoštimile nije smjelo ni moglo, da bi žene bile cadre o obavljati ih. Žene su obavljale teške poljske radove, koji zahtijevaju najveću izdržljivost kao pluzenje, košenje i t. d., obavljale napore i odgovorne službe bolničarki radeli često bez odnora dani i moći, koje su zaposlene u tvornicama munjice itar.

Ali i mimo rada u ratu, gdje su žene imale mnogo sposobnosti, na same osjetile zadovoljstvo nad radom, ima u posljednjih 30 godina više veći broj žena, kojima je rad izvan kuće **životna potreba**, živa i jaka želja. Tako smije ženi osporiti pravo na rad? Jedan od principa feminizma jest, da svaki čovjek, **bio muškarac ili žena, ima pravo na rad**. To se inače odnosi na svaku sposobnu i likovnu osobu. To pravo na rad ima svatko bez obzira na svoje materijalno stanje. Često se čuju kriki i jedinstreni sudovi, da žena, koja živi u materijalno srednim prilikama, nema prava na rad. Tko je kad zamjerio povoljno situiranom muškarcu, što vrši bilo dinovično zvanje bilo koju obimu profesiji ili umjetnosti, da nije, još nikome palo na pamet. Stoga se, svije gleda s nekim omlačavanjem na muškarca, koji provodi život u neradu. Eto — tako gdje se muškarac zamjera nerad, tako se ženi u istom položaju zamjera rad. Čudnog li mišljenja!

Dakle u jednu ruku **kruta nuđa**, a u drugu ruku **životna potreba** za zaposlenjem jesu onaj motivi, koji vode ženu na rad izvan kuće. Tko zamjera obim ovih radnim tipovima žena, rad, ili je slijed kod očiju ili svjesto neće da prizna, da je rad žene nuđa posljedica današnjeg ekonom-

skog stanja. Svijet se nakon rata zajednom brznom snašao u ogromne izmjene tehnike, industrije i obrta i novih nazziranja na svijet i život. Samo s izmijenjenim mentalitetom žene, koji su uvjetovale samo životne potrebe, ne može se da veliki dio svijeta sprjetilja.

Jedna se zamjerka često čuje i ponavlja, naime da žene radi iz „lukuza“ i da preuzete dužnosti vrše po-vršno. Izbrojite među manuelnim i intelektualnim radnicama one, koje rade ne iz nužde, ne iz unutarnje potrebe, već za svoj lukuz, pa čete izbrojiti ih mnogo. A ako žene preuzete dužnosti ne obavljaju dušno treba da se zamijene savjesnijim radnicama, — isto dakako trebalo bi postupiti kod muškaraca! Kod namjestnika radne silje trebalo bi upošljati da odluču kvaliteta, a ne spol radnika, kod jednake kvalitete trebalo bi da odlučuju momenti kao stost, prava i odgovornosti, vrste porodice, mogućnost drug. zarada, s.t.

Nakon sveg ovog razlaganja vrlo je jednostavan odgovor na pitanje: može li žena vršiti dužnosti u kući kao majka i kućanica — i izvan kuće kao manuela ili intelektualna radnica? Po svom primarnom pozivu žena treba da bude mati. Ali u danjima vrijeme veliki postotak muškaraca ne može smoci toliko, koliko je potrebno za život porodice. Žena mora jednako zadržati, da **omoguću porodični život**. Drugoi je ženi životna potreba, da uže svojo po prirodu dodjeljene dužnosti vrši i neki drugi posao. **Ova nuđa, odnosno ova potreba za radom** daž u ženi energiju za vršenje drugih pozivi. Svakako se mora priznati, da ostrukui pozivi stavlja velike zahtjeve na ženu: sposobnost raspodjele po-ziva, otporne živu, zdravu tjelesnu konstituciju i — last not least — mora vladati u takvoj porodici istinski i srdačni sporazum.

Veliki broj današnjih brakova, u kojima je žena ili manuela ili intelektualna radnica, a koji se broj svakim danom sve veća množi, dokazuju, da je žena kraj zdrave konstitucije i otpornih izvaca kada izvršivati oba poziva. Nove prilike, društvene, socialne i ekonomske dovele su ženu u taj položaj. Taj je položaj nesumnjivo teški. Slaba žena neće izvršiti napore dvostrukog zvanja. Osim toga, zdrava žena afirmira se u dvostrukom zvanju. Herala se žena očelčiti u tom radu, a športovi stvaraju za to najbolje prevjete, ili će biti štete za njen organizam i za buduća kolokoljena, ne može se još danas reći. To će pokazati budućnost.

Zagreb

M. G.

Odloženi kongres Internacionalne Alianse za žensko voljno pravico

Internacionalna Aliansa za žensko voljno pravico je sklenila: „Predsedništvo Internacionalne Alianse javlja, da je moralo, žal, vsled ekonomskih razmer u celem svetu odložiti 12 kongres, ki bi se morali vršiti v aprilu l. 1932 v Ateni. Ta sklep je sprejet na podlagi 7/7 večine organizacij, ki so vslanjeni v Aliansi in katerim je jednako odložen kongres v Glasgowu (Op. uredništva: Aliansa ženskih Pokretov je glasovala za kongres). Ker je bodočnost popolnoma nesigurna, se odlaga kongres za nedolozen čas, ali predsedništvo upra, da se bo ekonomski položaj v oglednem času izboljšal in da bo zato mogoče, da se v kratkem nadaljuje s pripravami za kongres.“

Josefa Jotekyo, istaknuta poljska naučna radnica psihološkinja

Pred godinu dana izošao je u jednom svesku II, III i IV broj Poljskog Psihološoga arhiva, koji obasie oko 200 stranica, a sav je posvećen naučnom radu jedne žene.

Josefa Jotekyo umrla je prije dve godine u Varšavi, a pokopana je u pokostima, kakve su se rijetko kada iskazivale jednom naučnom radniku, a još ređe ženi. Cjelokupan prikaz njenoga naučnoga rada izošao je tek pred kratko vrijeme, jer je tek posle dužeg prekida počeo opet ponovno da izlazi Psihološki arhiv, kome je ona bila redaktorom i utemeljitelj. „Teško je bilo da se nade mocio, tko će nastaviti posao, kojega je ona tako oduševljeno obavljala.“ I nova redakcija toga časopisa uvodi ga ponovno u život. „Buduci da vrijednost čovjeka znamo da mjerimo po njegovim djelima, moći ćemo, da spoznamo, što je Josefa Jotekyo za nauku značila. Ona je ostavila i nju i nas, ali još uvijek živi među nama.“ Nekim njezine smrti bilo je jednako oduševljenje kao i stavljanje u dužnost, da prikupi sve podatke o njenom životu i da skupi sva njena djela, da se o njima uzimogno donijeti potpuni prikaz. Nije čudo, da je za to trebalo toliko vremena, jer je rad te žene bio toliko plodan, da on u tom svesku nije jedan rijetki izdatak u našem svijetu. Ta je naučnica žena dospjela čitavo za svoja životna izda oko dvije stotine i pedeset radova izvanih u posebnim knjigama

nesumnjivo da se, u novijem vremenu, pacifistički organizacije množe; tako se u XIX veku osimaju u Evropi i Americi društva etičko-socialnoga smera, koja u svoj program uvode, kao jednu od glavnih tačaka, rad na održavanju mira među narodima. Slične ustavne volne podignute su na široj bazi, u našim danima. Pri svem tom, ovim nam treba da ostare volne ozbiljan smer razlika koje su postale; tako, n. pr. na haški konferenciji nije izvršeno optite razjorucke, a nema verovatnije niti da he Liga Naroda današnje doista riješi meunarodne sukobe diplomatskoga ventijom. Taj neuspjeh se oholi da površniko dejstvo ovih organizacija. Niame stvar o kojoj govorimo ne iznaručuje se bitno od ovog ili onog diplomatskoga poteza, nego od lečena korena zla što postoji u ljudskim odnosima, od omlenavanja i ozaravanja čovekove duše, obično usredređene na lične izgleda, a svetli i gluve za sve altruistične osude.

Trebalo bi, bar u sadašnjosti, da pacifistička ideja ima za pristalicu svakaog istinskog prosečevnoga čoveka koji zna da u ratu ne samo lute zakoni i muze, nego da se u njemu i njime kochi i svaki čovečni, kulturni i naučni slan. Ovako se nameće primelba da nauka svojih volna usklađivanja i izvuse me stavnja na raspoložive državama, i da, na taj način, omogu-

va da se u ratovima sve nepoštetnije unitivajuo čitave mase ljudi. Pred ovim navedenim izgledom, ne ostane nam ništa drugo nego da se temeljno verovajemo, kako he unapređenje ne slege mehanizacije životno, nego esmencinno prodnuševne naučnosti, pripremiti uslove za mir. Jer, prema samome pojmu, progre kulturno imao bi da bude glavizno upravljen ublažavanju bezobolnosti i agresivnosti čoveka prema čoveku i narodu prema narodu.

Ni mislimo da iz strahovitoga kruga uzajamnog prigrušivanja i isreštravanja, čovečanstvo može da se spase jedino snaževnem filozofskoga i naučnoga saznanja i jačevnem pravim religioznim osećanja. Na toj podlozi, čini nam se da postoji jedan put za dostizvanje istinski pacifističkoga stanovišta, daleko nadnesenog nad bezizlaznošću guseva u sredinama gde svaki čovek i svaki narod ludučki juru za utvarom sopstvenoga slavovolja, nimalo ne misleli, pri tom, da se sveta, postojiti i ko drugi. Na toj podlozi, predstavljenim: njime se upućuje onaj drugi put, za kojim dubino interesovaje za zemaljske dođajahe, zbog toga što ih je upoznao kao prazne, beznačajne i nedobrotorne, i ko se sav okrenuo nekom višem religioznom ili metafizičkom principu. Ljudi oiaću isceđenih duša, otčinuti od uletosti traveva u prostoru gde valja otinamti ne samo svoja prava,

nego i svoj onstank, jesu pacifistični nastrojani u naređnoj mери; oni ne zamehu kavgu ni sa kime, i ne primaju povode za razaruvana i ubijanja, jer im njima od takovih zemaljskih dostizvanja nije ni potrebno. Tako su pravni, dostiza subimarnini mironosti, jednino ljudi potpuno posevčeni kakvom izvanzemaljskom ideaju, ljudi koji su za uvek prevazišli svet mnogine i varjativnosti.

Do drugoga puta ka ostvarivanju mirne znanja, ali zato bližeg našem zvezdomo živu, dolazi se onet pomolu uzajenja u religiozne i filozofskoe istine. Samo, u ovome slučaju, antuzizam je vezan za delatnost u okviru učestvovanja u zakonima i zbiljavanja ovoga sveta. Ljudi, duboko projektirajući istinom kako im je prva dužnost, i po sebi i svojim bližnjima mirnu egzistenciju, ali koje he podizati temelje jedne duševne etike, čije he prvo nacheo biti neprikusnost svakoga čoveka, bez izuzetka. Iz ovakoga morala proizlazi, kao njegova nužna posledica, jedna politička doktrina, koja he proglašiti da svaka država, koja nastupa kao i mala, ima podjednako pravo da samostalno i slobodan život i na neprištešan razvoj. A tek kad kultura dobioje etičko obeležje izveznuje he olapnost da se tehnički pronalasci iskoristivaju za unitavnevanje i isreštravanje ljudi. Naše je uvjerenje da je samo prosečevna

svest u stanju da obužda egoistične i otimacke instinke čoveka i naroda, i da ih ujedini u zajedničkome radu na onšem dobru. Samo mudaroliko i verom priprativim čovek moći he da ustapani, sčodlino omlenavom mogućnostima, predativni mir koji, u razvijenom neme biti nedostupno poštopvan, jer he se čovekova priroda, mnogo puta, i dalje otimati i ispod kontrole svesti i samolosti. Ali velika he stvar već biti postignuta, ako se u budućnosti bar izbegne po noviljevne krvavih i pustioznih ratova, i ako se u njoj i ne ostvari pri onaj od Xrista provelozivani idealni mir na zemlji.

Tako he razdvajevne optako spletenih odnosa među ljudskim bićima, pojedinačno u i državama, moći da se izvede samo pomolu uzajenja u ontološko i kozmolško političnosti, i pomolu izvishim moralnih omlenavom i naučnom stvarima, koje he za praktično postizvanje, ali koje he za stvariti bi, od početka istorije do danas, ljudima i narodima daleko manje štete bilo naneseo, da su se u državama slušali saveti uzvišenih profetaka i mudraca. I otuda se izgleda sa budućnomo pomu poboljšati samo ako se u danima što nastupiti uvek pomolu uzajenja, i pre neme ovim organizacijama u ovi jedini i pozivani i osposobljeni da iscele svet mirom.

Širite, „Ženski pokret“

